

Václavík, David

Úvod

In: Václavík, David. *Proměny americké religiozity*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013, pp. 7-8

ISBN 978-80-210-6596-3; ISBN 978-80-210-6599-4 (online : Mobipocket)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/128685>

Access Date: 18. 10. 2025

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Úvod

Většina publikací, zvláště pak těch, které mají charakter učebnic, se vypořádává s problematikou náboženství v konkrétní zemi pomocí víceméně historického přehledu. Tento přístup má jistě své výhody – je přehledný, poměrně srozumitelný a umožňuje jeho autorům od začátku pečlivě konstruovat subtilní, ale většinou hodně nejednoznačnou stavbu, která podává osudy jednotlivých náboženských skupin, působících na daném území, jako promyšlený a od počátku poměrně jasně zacílený příběh dávající smysl. Je ale možné ke všemu přistoupit i jinak. Třeba tak, že podáte vedle sebe takováto velká vyprávění a pokusíte se ukázat, z čeho vycházejí a proč osudy „hlavních hrdinů“ líčí zrovna tak, jak je líčí.

Následující text bude kombinací obou těchto přístupů. Ne snad proto, že bych byl alibista a myslel si, že nejlepší je zlatá střední cesta, ale spíše proto, že nemám dost odvahy a talentu napsat text o dějinách náboženství ve Spojených státech formou několika vzájemně se překrývajících i odporujících si příběhů, z nichž by se měly základní problémy postupně vylupovat na světlo boží. Můj text tak začne strukturovaným vhladem do hlavních paradigmat, s nimiž je možné se při studiu náboženství ve Spojených státech setkat. Jeho cílem je ukázat nejen základní východiska, ale i cíle a záměry těchto paradigmat, tedy vlastně tří různých příběhů o americké religiozitě.

Na tuto část naváže kapitola, jejímž cílem je ukázat, že i přes mnohá „ale“, faktická i metodologická, je možné v souvislosti s činnostmi, dějinami a proměnami jednotlivých skupin v USA mluvit o jakémsi souboru charakteristik, které spoluvytváří něco jako americkou religiozitu. Jde v zásadě o soubor kulturních, politických, sociálních a v neposlední řadě i ekonomických determinant, které se postupně vytvářely v amerických dějinách (často za notného přispění některých náboženských skupin) a které ovlivňovaly a stále ještě ovlivňují činnost a charakter velké části, ne-li většiny, náboženských skupin a denominací působících v USA.

Jádro textu bude tvořit vlastně velmi konvenční pokus o rekonstrukci dějin náboženství ve Spojených státech, který bude zohledňovat klíčové závěry obou předchozích kapitol. Na něj nakonec naváží dvě mikrosondy či případové studie věnované dvěma klíčovými a do jisté míry i poměrně kontroverzním fenoménům, které si s americkým náboženstvím spojuje i většina laiků – úzké propojení s médiem a jistá „komercializace“, údajně typická pro velkou část náboženských skupin působících ve Spojených státech, a velké, často nesmiřitelné, hodnotové střety mezi liberály a konzervativci mající jasné

náboženské pozadí. Každá z těchto částí bude obsahovat potřebný poznámkový aparát a soubor doporučené literatury. Na závěr pak bude připojena časová osa podávající základní přehled o dějinách amerického náboženství.

Tento text by zřejmě nikdy nevznikl, pokud bych neměl možnost se s problematikou amerického náboženství seznámit podrobněji během studijního pobytu na katedře religionistiky na Kalifornské univerzitě v Santa Barbaře. Tento pobyt, který jsem ukutečnil v létě roku 2010, byl součástí *Summer Institute on Religious Pluralism* financovaného americkou vládou v rámci programu *Study of the U.S. Institute*. Kromě setkání, přednášek a konzultací s předními znalci historie i současnosti náboženství v USA, jakými jsou např. C. Albanese, C. W. Roof, G. Melton, M. Juergensmeyer, K. Moore a další, jsem také navštívil desítky náboženských sborů a komunit po celých Spojených státech. Všem, kteří se mi zde věnovali, bych proto chtěl velmi poděkovat.

Významnou roli při jeho komponování ale sehráli i moji studenti v Brně a ve Vídni, kteří navštěvovali kurz *Náboženství v USA*, případně *Religious Pluralism in the United States*, a kteří mi pomohli ve vzájemných diskusích lépe formulovat některé problémy.

V neposlední řadě bych rád poděkoval Šárce Vondráčkové, která byla tak laskavá a ujala se konečné korektury textu.

Jablonné v Podještědí, únor 2013